

եկեղեցին կը վերաբերէր Ասորոց . շատ ժամանակ անցած չէ երբ ոչինչ պատճառով մը իսլամները մըզկիթի վերածած են զայն , ինչպէս նաև անոր հետեւակից երկու եկեղեցիները՝ որոնց մին ասոր հիւսիսային կողմը , կը կոչուէր «Իւղաբերից Սրբոց կանանց» , և միւսը՝ անոր արեւելեան կողմը պարտէզին մէջ , որ Եաղուպիե կ'ըսուէր : Երեքն ալ աւերակ են և ուխտաւորներէն ոչ ոք կը մտնէ անոնց մէջ (Հանէջ 160) :

Ժողովրդային աւանդութիւն մը կ'ըսէ թէ Ս . Թովմայի եկեղեցւոյն աւերակներուն տակ թաղուած է գանձ մը , և կը թուի թէ նոյն տեղը ըստ երևոյթին «հրոյսակաց տունն է» (Jef. էջ 148) :

Երուսաղէմի ֆրանչիսկեան վանքին թանգարանին մէջ կը գտնուին երկու արոյրէ պնակներ որոնք փորագրուած պատկերներ եւ արձանագրութիւններ են Թովմայի Հնդկաստանի առաքելութեան և նահատակութեան մասին(*) : Այս պնակները գտնուած են Բեթղեհէմի մէջ , ուր պահուած են իր պահպաններու օրէնքն . պնակներու վրայ փորագրուած պատկերներէն մէկուն վրայ կ'երևի Յիսուս որ իր վէրքերը ցոյց կուտայ Թովմայի , զոր յետոյ կը ղրկէ Հնդկաստան առաքելութեան նպատակաւ . կ'երևի նաեւ անմօրուս մէկը կարճ զգեստներով և սուր ի ձեռին և որ կանգնած է անոնց մօտ . ասիկա Հնդկաստանի Աբրան կամ Ալպանէս թագաւորն է որ ճարտարագետ մը փրնտուելու համար կեսարիա (Պաղեստինի) եկած էր , և ու

(*) Յովն . վրդ . Ծործօրեցին կը գրէ . «Թովմաս քարոզեաց Պարթեւաց եւ Մարաց եւ Պարսից եւ Հնդկաց եւ կասարի ի Բալամիսէս քաղաքի ի Մոսեսիէ արքայէ՝ առէիւ խոցեալ ի դեկտ. 21 եւ բերաւ նեխար ի Հայս» (Ծոր . էջ 225) :